

رازیانه و جایگاه درمانی آن در پزشکی مردمی

هما حاجی علی محمدی^۱، مریم تقوی شیرازی^۲

۱- کارشناس خبره پژوهشکده مردم شناسی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

۲- کارشناس مسئول پژوهش دانشکده طب ایرانی

چکیده

وابستگی انسان به طبیعت به منظور تامین نیازهای اساسی مادی خود همچون خوراک، پوشاک و مسکن، بیش از همه با گیاه ارتباط می یابد و تعریف جامعه انسانی بدون توجه به بستر گیاهی اقلیم زیست انسانی معنا ندارد. ارتباط مردم با گیاهان پیرامونشان و اعتقاد به قدرت شفادهی گیاهان خیلی پیش تر از اینکه به ثبت برسند در میان مردم وجود داشته است و دانش بومی ارزشمندی را در طی نسل های متوالی شکل داده است که امروزه جزئی از هویت و میراث ارزشمند ملت ها بر شمرده می شود. در بستر فرهنگ بومی اقوام، مردم با آزمون و خطا و تجربه آموزی به دانشی دست می یابند که بر گرفته از زیست بوم و پیشینه فرهنگی و باورداشت هایی است که نسل به نسل به صورت شفاهی انتقال یافته است. حفظ سلامتی و پیشگیری از بیماری بخشی مهم را در روند توسعه جوامع انسانی رقم می زند که در این بین دانش بومی مربوطه که بر تجربه آموزی و باورداشت های اقوام استوار است جایگاهی ویژه دارد و در علم مردم شناسی در حوزه مردم شناسی پزشکی بدان پرداخته می شود. این نوشتار برگرفته از طرح پژوهشی اطلس مردم گیاه درمانی ایران مصوب پژوهشکده مردم شناسی است که بر اساس گزارشات میدانی انجام شده در نقاط مختلف ایران تدوین گشته است و مشتمل بر بررسی ۸۲ گیاه و خواص درمانی آن در مطالعات میدانی و اسنادی است. مقاله حاضر به جایگاه گیاه رازیانه در درمان های بومی در بعضی مناطق ایران اشاره دارد که بر اساس مشاهده عمیق و مصاحبه ژرفانگر و نیمه ساختاری با مطلعین کلیدی در بخش میدانی و مرور اسناد مکتوب در این زمینه بوده است. این پژوهش با رویکرد مردم شناسی پزشکی در قالب پزشکی مردمی یا طب عامه انجام یافته است به دلیل ماهیت میان رشته ای موضوع با قوم گیاه شناسی از روش های علمی رایج جهت جمع اوری نمونه های هرباریومی سود جسته و نمونه ها توسط همکار گیاه شناس شناسایی و در آرشیو پژوهشکده مردم شناسی نگهداری می شود.

واژگان کلیدی: مردم شناسی پزشکی، پزشکی مردمی، درمانگران محلی